

نرخى نهوت له چارهكى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا

05-10-2021

نووسەرھان

مەھموود بابان

كورتە : لەم ھەفتەيەدا نرخى نهوت بەرزترين ئاستى خۆى له ھوت سالى رابردوودا تۆمارکرد و لە سەرۆو 81 دۆلارەوھ مامەلەى پێوھكراو، ھاوكات چاوھرواندەكریٹ تاوھكو كۆتايى ئەمسال نرخى نهوت روو له بەرزبوونەوھ بێت، ئەويش بەھۆى زستانىكى سارد و بەرزبوونەى نرخى گازى سرووشتى و گورانكارىيەكان له باشبوونەوھى ئابوورى جىھان و زيادبوونى خواست له ھەمبەر خستنەروودا، بەلام ئەوھى جىگەى سەرنجە رۆژانە و بگرە له چەند كاژىرىكدا گورانكارى بەسەر نرخى نهوندا دىت، بۆيە پرسىيارە سەرھكىيەكە ئەوھبە ئايا نرخى نهوت له چارهكى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا چەند دەبىت و ھۆكارەكانى پشت گورانكارى نرخ چىيە له ئىستا و داھاتوودا؟

مەھمۇود بابان-ناوھەندى لىكۆلپىنەۋەى رووداۋ |

رېپورت-4 نرخی نەوت لە چارەكى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا

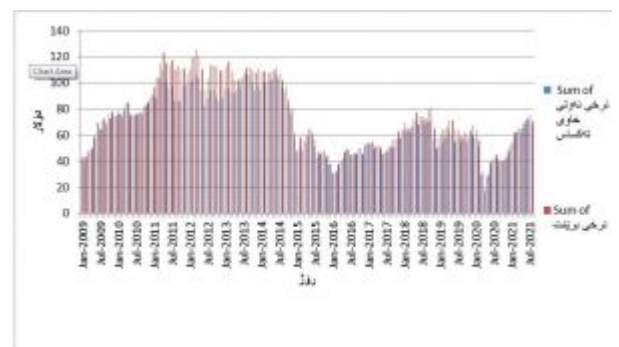
لەم ھەفتەيەدا نرخی نەوت بەرزترين ئاستى خۆى لە ھەوت سالى رابردوودا تۆمارکرد و لە سەروو 81 دۆلارەۋە مامەلەى پىۋەكراۋ، ھاۋكات چاۋەپواندەكرىت تاۋەكو كۆتايى ئەمسال نرخی نەوت روو لە بەرزبوونەۋە بىت، ئەۋىش بەھۆى زستانىكى سارد و بەرزبوونەى نرخی گازى سرووشتى و گورپانكارىيەكان لە باشبوونەۋەى ئابوورى جىھان و زىادبوونى خواست لە ھەمبەر خستتەپوودا، بەلام ئەۋەى جىگەى سەرنجە روژانە و بگرە لە چەند كازىرئىكدا گورپانكارى بەسەر نرخی نەوتدا دىت، بۆيە پرسىيارە سەرەككىيەكە ئەۋەى ئايا نرخی نەوت لە چارەكى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا چەند دەبىت و ھۆكارەكانى پشت گورپانكارى نرخی چىيە لە ئىستا و داھاتوودا؟

روژى 4ى تشرىنى يەكەمى 2021 ولتاتانى نيو ھاۋپەيمانى ئۆپىك پلەس كۆبوونەۋەى مانگانەى خۆيان ئەنجامدا و درىژەيان بەو رىككەۋەتنى پىشۋويان بۇ خستتەپوو و زىادكردى نەوت دا، كە 400 ھەزار بەرمىل نەوت لەمانگى داھاتوودا، ئەمەش نرخی نەوتى گەياندە سەروو 81 دۆلار لە روژى 5ى تشرىنى يەكەمى 2021دا. ئەۋەى جىگەى سەرنجە ھەندىك لە شارەزاىان و راۋىژكارەكانى كۆمپانىي نەوت و تەنانت ۋەزىرى نەوتى عىراق پىشۋى دەكەن نرخی نەوت بگاتە سەروو 100 دۆلار بۇ بەرمىلىك [1].

لەماۋەى دەپەى رابردوودا بەرزترين نرخی نەوتى برىنت لە 13ى ئادار 2012 تۆماركراۋە، كە نرخی يەك بەرمىل نەوت بە 128.14 دۆلار مامەلەى پىۋەكراۋە و نزمترين نرخی يەك بەرمىل نەوتىش لە 21ى نىسان 2021دا بوۋە، كە نرخی يەك بەرمىل نەوت بە 9.12 دۆلار مامەلەى پىۋەكراۋە. ئەمەش دەرىدەخات لە دەپەى رابردوودا نىكەى 19 ھىندە بەرزى و نزمى بەخۆۋە بىنيۋە. ھەرۋەھا بەرزترين نرخی تىپراى مانگانەى يەك بەرمىل نەوتى برىنت بە 125.45 دۆلار بوۋە و لەمانگى ئادار 2012 تۆماركراۋە، ھەرۋەھا نزمترين نرخی تىكپراى مانگانەى يەك بەرمىل نەوتى برىنت بە 18.38 دۆلار بوۋە و لە مانگى نىسان 2020دا تۆماركراۋە [2]. بۇ زانىنى نرخی مانگانەى نەوتى برىنت و نەوتى خاۋى تەكساس پروانە گرافىك ژمارە 1 لە خوارەۋە.

لە راستىدا نرخی نەوتى خاۋ بەشۋەيەكى ئاسايى و روژانە بە پشت بەستىن بە خواست و خستتەپوو نرخەكەى بەرز و نزمى بەخۆۋە دەبىنىت، بەردەۋامى رىكارەكان و لىكەۋەتەكانى بىلابوونەۋەى كۆرۈنەى گورپاۋ كارىگەرى گەرەى نەوت لە چارەكى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا دادەنەت. ھەرۋەھا زۆرەى شىكەرەۋەكانى بوارى نەوت و كۆمپانىيا راۋىژكارەكان پىشۋىنى ئاسايىبوونەۋەى خواستى نەوتى جىھان بۇ سالى 2019 و پىشۋ بىلابوونەۋەى كۆرۈنەى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا دەكەن، ھەرۋەكو رايان لانس، سەرۋكى جىبەجىكارى كۆنۈكۆ فلىپس ئامازەى بەۋەكردوۋە خواست بۇ نەوت دەگەرپتەۋە پىشۋ سەردەمى كۆرۈنەى چارەكى كۆتايى ئەمسال يان سەرەتاي سالى داھاتوودا [3]. كە ئەمەش كارىگەرى تەۋاي لەسەر گورپانكارىيەكانى نرخی نەوت لە ئىستا و داھاتوودا دەبىت.

گرافىك 1: گورپانكارىيەكانى نرخی نەوت بۇ ھەربەرمىلىك نەوت لە 2009 بۇ 2021 لە مانگىكدا

هۆكاره كانى پىشت گورانكارىيە كانى نرخی نەوت

لەراستىدا هۆكارى پىشت گورانكارىيە كانى بازارى نەوت و نرخی نەوتى برىنت و تەكساس زۆرن، بەلام ئىستا دەتوانىن چوار خالى سەرەكى كە لە پىشت گورانكارىيە كانى ئەم دوايە نرخی نەوتەو بوو بەخەينەر، ئەوانىش جياوازی لە خواست بۆ نەوت لە جىھاندا، كە بەهۆى بلبوونەى كۆرۇنا گوراپ (دەلتا) و ناسايىبوونەو جالاكىيەكان و باشبوونى ئابوورى جىھان، كە وادەكات خواست بۆ نەوت بەگشتى لە ئەمسالدا بە قەبارەى 5 ملیون بەرمیل لە رۆژىدا زيادىكات و بگاتە 97.4 ملیون بەرمیلی رۆژانە، ھەرھەما بۆ سالى داھاتوودا 3.6 ملیون بەرمیل زيادىكات و بگاتە 101.0 ملیون بەرمیل لە رۆژىدا.

خالىكى دىكە بەرزبوونەوئى ئاستى بەرھەمھىنانى نەوت لە لايەن ئەمريكاو، كە لە ماوئى رابردوودا بەھۆى باھۆزەو چەند كىلگەھەكى بەرھەمھىنانى نەوت راوھستا و ئەمەش ناچىگرىيەكى خستەبازارەو و بووھۆى گورانكارى لە نرخی نەوتدا. لە لايەكى دىكەو، بەردەوامى بەرزبوونەوئى نرخی نەوت واىكردووە گەران و بەرھەمھىنانى نەوت لە نەوتى بەردىن لە ئەمريكا زيادىكات و دلنایيەك بە وەبەرھىنەرەكان بدات، سەرەپاى رىكارە جياوازەكانى ئىدارەى بايدن بۆ پاراستنى كەشوھەوا و وەبەرھىنان لە وزە نوپووەكاندا. لە ئابى 2018دا ئەمريكا بوو گەورەترىن وەبەرھىنەرى نەوت لە ئاستى جىھاندا و لە تشرىنى بەكەمى 2019دا بەرھەمھىنانى نەوتى خاوى ئەمريكا رىكۆردىكى نوئ تۆماركرد كە 12.1 ملیون بەرمیل بوو لە رۆژىدا، ئەمەش بۆ بەكەم جار لە سالى 1973و ئەمريكا لە ھاوردەكارى نەوتەو بوو بە ھەناردەكارى نەوت، چاوپرواندەكرىت ئاستى بەرھەمھىنانى نەوت لە ئەمسالدا بەرتىكرا 1.3 ملیون بەرمیل لە رۆژىدا و لە ئاستى مانگى تەممووزدا بىت و بۆ سالى داھاتووش لە رۆژىدا 0.4 ملیون بەرمیل زيادىكات.

خالى سىئەم رۆلى رىكخراوى ولاتانى ھەناردەكارى نەوت ئۆپىك، ھەرچەندە ئەمريكا رۆلىكى ھەيە، بەلام بەراورد بە رۆلى ئۆپىك ناكرىت بۆ پاراستنى بازارى نەوت، بەردەوام ئۆپىك و ھاوپەيمانەكانى كارىگەرى گەورەيان لەسەر نرخی و بازارى نەوت ھەبوو، ئىستا سەئودىيە كە پىشپەوى ئۆپىك دەكات دەوت نرخی نەوت بەرزتر بىتەو بە بىن لەدەستدانى بازارەكە بۆ كۆمپانىا رووسى و ئەمريكيەكان.

خالى كۆتايى و چوارەم بەرزبوونەوئى بەھای دۆلار لە ئاستى ئىودەولەتیدا، لەسالى 2014و بەرزگانە ئىودەولەتییەكان رۆلىان ھەبوو لە بەرزبوونەوئى بەھای دۆلار، ئەويش بەھۆى ئەوئى زۆرەى بازگانەكان دۆلارەكە وەك سەرمایەگوزارىكى باش و پەناگەيەكى پارىزراو بەكاردەھىن لەدۆخىكى ناچىگرى ئابوورى جىھان و ئەم رەوشەى ئىستا جىھان پيدا تىدەپەرىت. بۆ نموونە لە ماوئى ئىوان 2013 بۆ 2016 بەھای دۆلار بەرژەى 30% بەرزبوونەتەو، بەھۆى برىكزت و قەرزى يۇنانەو، لەماوئى 20 رۆژدا، واتە 3ى ئادار 2020 بۆ 23ى ئادار 2020 بەرژەى 8.4% بەھاكەى بەرزبوونەتەو، ئەمىش بەھۆى پاندامىكەو. لەبەرئەوئى ھەموو مامەلەكانى نەوت بە دۆلارى ئەمريكى دەكرىت و زۆرەى ولاتانى ھەناردەكارى نەوت پارەكەيان بە دۆلار دەوت و بەردەوامى ناسەقامگىرى ئابوورى جىھان وادەكات ھەر گورانكارىيەكا لە بەھای دۆلاردا دەبىتە گورانكارى گەورە لە نرخی نەوتدا.

ھەرھەما، بەپى راپۆرتى مانگانەى ئازانسى ئىودەولەتى وزە IEA دواى سى مانگ لە دابەزىنى يەك لەدواى يەكى خواست بۆ نەوت بەھۆى كۆرۇناى گوراپ، چاوپرواندەكرىت لەمانگى تشرىنى بەكەمدا 1.6 ملیون بەرمیل خواست بۆ نەوت زيادىكات و بەردەوامىت زيادبوونى خواست بۆ نەوت تاوھكو كۆتايى ئەمسال [4]. ھەرھەما، بەپى ھەمان راپۆرت بەرزبوونەوئى رىژەى فاكسىن لە ولاتاندا وادەكات گەرانەوئىيەكى بەھىز لە خواست بۆ نەوت لەسالى داھاتوودا ھەبىت.

ئەنجام

لە كۆتايىدا، لە ئاستىكى ئىودەولەتیدا، نرخی نەوتى خاوى برىنت لە مانگى ئاب ئەمسالدا بە 71 دۆلار بۆ يەك بەرمیل مامەلەى پىوھەراو، ئەمەش 4 دۆلار كەمتر بوو لە مانگى تەممووز بۆ ھەر بەرمیلە نەوتىك لە ئەمسالدا. بەپى ئاسۆى وزەى بەرپوھەرايەتى زانبارى ئەمريكا EIA چاوپرواندەكرىت نرخی نەوت تاوھكو كۆتايى ئەمسال بەتتىكرا لەسەر 71 دۆلار بۆ ھەرمىلىك و لەسالى داھاتوودا بە تىكراى 66 دۆلار بۆ ھەر بەرمىلىك مامەلەى پىوھەرايەت [5]. لەكاتىدا بەپى دوايىن راپۆرتى گۆلدمان ساكس پىشپىنى دەكات لەكۆتايى ئەمسالدا نرخی نەوت بگاتە 90 دۆلار بۆ ھەر بەرمىلىك، ئەويش بەھۆى پىچرانی زنجىرەى دابىنكردن بەھۆى باھۆز و باشبوونى بەھىزى خواستەو بۆ نەوت، پىشپىش گۆلدمان ساكس پىشپىنى ئەوئى كرىبوو كە نرخی نەوت لەكۆتايى ئەمسالدا دەگاتە سەر 80 دۆلار. بۆئەش بەھۆى زستانى سارد و بەرزبوونەوئى نرخی گازى سرووشتى چاوپرواندەكرىت جارەكى كۆتايى ئەمسال نرخی يەك بەرمیل نەوت بگاتە سەر 85 دۆلار. كەواتە بەپى پىشپىنىيەكان و راپۆرتى ئازانسەكانى بواری وزە و كۆمپانىا گەورەكان خواست بۆ نەوت لە

بەرزبۆوونەودا دەبیت و نرخى نەوتیش روو لە بەرزبۆوونەو لە چارەکی کۆتایی ئەمسال و سالی داھاتوودا.

سەرچاوەکان

[1]

<https://www.reuters.com/business/energy/iraq-oil-minister-says-oil-prices-reaching-100barrel-unsustainable-tv-interview-2021-10-03>

<https://www.iea.org/data-and-statistics/data-product/monthly-oil-price-statistics-2> [2]

<https://www.bnnbloomberg.ca/conocophillips-ceo-sees-pre-covid-oil-demand-returning-in-months-1.1655363> [3]

<https://www.iea.org/reports/oil-market-report-september-2021> [4]

https://www.eia.gov/outlooks/aeo/pdf/AEO_Narrative_2021.pdf [5]